

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Cynghorau Lleol Cymru
Ffurflen Flynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben
31 Mawrth 2014

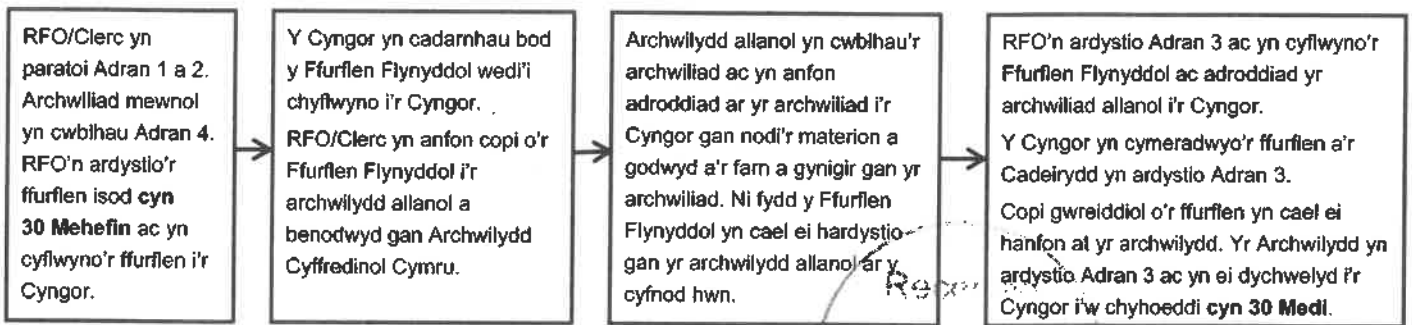
40179

Gall cynghorau lleol yng Nghymru (cynghorau tref a chynghorau cymuned) a'u cydbwyllgornau gwblhau Ffurflen Flynyddol yn crynhoi eu gweithgareddau blynyddol ar ddiwedd bob blwyddyn ariannol. **Cwblhewch bob adran binc.** Mae'n bosibl y bydd ffurflenni anghyflawn neu anghywir yn gofyn am fwy o waith archwilio allanol a gallai hyn olygu fwy o gostau.

Ceir canllawiau pellach yn Adran 5 ac yng nghyhoeddiad Canllaw Un Llais Cymru/Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol (SLCC) *Llywodraethu ac atebolrwydd i gynghorau lleol yng Nghymru: Canllaw i Ymarferwyr (2011)* (Canllaw Ymarferwyr). Mae Adran 2 yn cynnwys cyfeiriadau at ble mae gan y Canllaw fwy o wybodaeth.

Mae trefniadau'r cyfrifon a'r archwilio'n dilyn y broses a nodir isod. **RHAID i'r Swyddog Ariannol Cyfrifol (RFO) lofnodi'r dystysgrif ar y dudalen hon cyn 30 Mehefin.** Gofynnir i Gynghorau gwblhau'r cadarnhâd isod cyn i'r Clerc gyflwyno copi o'r Ffurflen Flynyddol i'r archwilydd. Bydd yr RFO yn ardystio Adran 3 a bydd y Cyngor yn cymeradwyo'r Ffurflen Flynyddol ac yn lofnodi Adran 3 ar ddiwedd yr archwiliad ar ôl derbyn adroddiad yr archwilydd allanol.

1 MAY 2015

Tystysgrif y Swyddog Ariannol Cyfrifol

Tystysgrif o dan Reoliadau 8B (1) ac 8B(2) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y'u diwygiwyd)
Ardystiaf fod y datganiadau ariannol sydd wedi'u cynnwys yn Adran 1 y Ffurflen Flynyddol hon yn adlewyrchiad teg o sefyllfa ariannol y Cyngor, ac o'i incwm a'i wariant, neu'n cyflwyno'r derbyniadau a'r taliadau'n briodol, prun bynnag sy'n berthnasol, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014.

Tystio cyn yr archwiliad Llofnod: *R. Kh...* Dyddiad: 27.04.2015

Cadarnhâd y Cyngor cyn yr archwiliad

Cafodd Ffurflen Flynyddol **BODORGAN**
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014 ei chyflwyno i'r Cyngor ar: **28/04/2015**

Adran 1: Yn dilyn ardystiad yr RFO, cyflwynwyd y datganiadau cyfrifon yn Adran 1 i'r Cyngor.

Adran 2: Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i gyflwyno i'r Cyngor. Hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ac yn unol â chanfyddiadau ein harchwiliad, mae'r atebion i bob datganiad sicrwydd yn Adran 2 yn gywir, yn gyflawn ac yn cynrychioli ymatebion terfynol y Cyngor.

Llofnod y Cadeirydd: <i>A. Hughes</i>	Llofnod y Clerc: <i>R. Kh...</i>
Enw: <i>ANDREW HUGHES</i>	Enw: <i>RHIAN KHARDANI</i>
Dyddiad: <i>28/04/2015</i>	Dyddiad: <i>28/04/2015</i>

Anfonwch gopi o'r Ffurflen Flynyddol, ynghyd ag unrhyw wybodaeth ychwanegol a ofynnwyd amdani, at eich archwilydd allanol penodedig. Oni ofynnir amdanynt, **peidlwch** ag anfon unrhyw gofnodion ariannol gwreiddiol i'r archwilydd allanol.

Dychwelir y ffurflenni wedi'u harchwilio a'u hardystio i'r Cyngor i'w chyhoeddi neu i arddangos Adrannau 1, 2 a 3.

Adran 1 – Datganiadau Ariannol ar gyfer:

BODDORGAN

	Blwyddyn a ddaeth i ben						Nodiadau a chanllawiau i'r rhai sy'n llenwi'r ffurflen Crynowch bob ffigur i'r £ agosaf. Peidiwch â gadael unrhyw flychau'n wag a nodi balans o £0 neu Ddim. Rhaid i bob ffigur gyd-fynd â chofnodion ariannol sylfaenol y Cyngor ar gyfer y flwyddyn berthnasol.
	31 Mawrth 2013 (£)			31 Mawrth 2014 (£)			
1. Balansau a ddygwyd ymlaen	2012-13			2013-14			Cyfanswm y balansau a'r arian wrth gefn ar ddechrau'r flwyddyn fel y cofnodwyd yn y cofnodion ariannol. Rhaid iddo gyd-fynd â Llinell 7 y flwyddyn flaenorol.
	2991			6377			
2. (+) Archebion blynyddol	7180			7400			Cyfanswm yr incwm a dderbyniwyd trwy archebion yn y flwyddyn.
3. (+) Cyfanswm derbyniadau eraill	5822			5408			Cyfanswm incwm neu dderbyniadau a gofnodwyd yn y llyfr arian heb gynnwys archebion. Mae'n cynnwys grantiau cymorth, dewisol a refeniw.
4. (-) Costau staff	2250			2250			Cyfanswm gwariant neu daliadau a wnaed i, ac ar ran, pob gweithiwr cyflogedig. Mae'n cynnwys cyflogau a thaliadau, Cynllun Talu wrth Ennill ac Yswiriant Gwladol (gweithwyr a chyflogwyr), cyfraniadau pensiwn a threuliau perthnasol.
5. (-) Llog benthyciad/ad-daliadau cyfalaf	-			-			Cyfanswm gwariant neu daliadau cyfalaf a llog a wnaed yn ystod y flwyddyn ar fenthyciadau'r Cyngor (os o gwbl).
6. (-) Cyfanswm taliadau eraill	7365			6769			Cyfanswm gwariant neu daliadau fel y cofnodwyd yn y llyfr arian heb gynnwys costau staff (Llinell 4) ac ad-daliadau llog benthyciadau/cyfalaf (Llinell 5).
7. (=) Balansau a ddygwyd ymlaen	6377			10166			Cyfanswm y balansau a'r arian wrth gefn ar ddiwedd y flwyddyn. Rhaid iddynt fod yn gyfartal â (1+2+3) - (4+5+6).
8. (+) Balansau dyledwyr a stoc	-			-			Cyfrifon incwm a gwariant yn unig: Rhwng werth y dyledion sy'n ddyledus i'r Cyngor a balansau'r stoc sydd gennych ar ddiwedd y flwyddyn.
9. (+) Cyfanswm arian a buddsoddiadau	6377			10166			Pob cyfrif: Swm yr holl gyfrifon banc cyfredol a chadw, daliadau ariannol a buddsoddiadau sydd gennych ar 31 Mawrth. Rhaid i hyn gyd-fynd â balans cysoni'r llyfr arian yn unol â chysoniad y banc.
10. (-) Credydwyr	-			-			Cyfrifon incwm a gwariant yn unig: Nodwch werth yr arian sy'n ddyledus gan y Cyngor (ar wahân i fenthyciadau) ar ddiwedd y flwyddyn.
11. (=) Balansau a ddygwyd ymlaen	6377			10166			Dylai cyfanswm y balansau fod yn gyfartal â Llinell 7 uchod: Rhwng gyfanswm (8+9-10).
12. Cyfanswm asedau sefydlog ac asedau hirdymor	-			-			Gwerth y llyfr cyfredol a gofnodwyd ar 31 Mawrth o'r holl asedau sefydlog sy'n eiddo l'r Cyngor ac unrhyw asedau eraill hirdymor – ee, benthyciadau i drydydd partïon, buddsoddiadau eraill a fydd yn cael eu cadw yn yr hirdymor, hy mwy na 12 mis.
13. Cyfanswm benthyciadau	-			-			Balans cyfalaf dyledus pob benthyciad o drydydd partïon fel ag yr oedd ar 31 Mawrth (gan gynnwys PWLB).
14. Nodyn Datgelu Cronfeydd Ymddiriedolaeth	le	Na	Amh.	le	Na	Amh.	Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ac mae'n gyfrifol am reoli (a) cronfa/cronfeydd ymddiriedolaeth/asedau (dylai darllenwyr nodi nad yw'r ffigurau uchod yn cynnwys unrhyw drafodion ymddiriedolaeth).
			-			-	

Adran 2 – Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Rydym yn cydnabod fel aelodau o'r Cyngor ein cyfrifoldeb am sicrhau bod yna system reoli fewnol gadarn, gan gynnwys paratoi'r datganiadau ariannol. Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, o ran datganiadau ariannol y Cyngor ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014, ein bod:

	Wedi'u cytuno?		Mae 'DO' yn golygu bod y Cyngor wedi:	Pennod CY
	Do	Naddo*		
1. Wedi cymeradwyo'r datganiadau ariannol a baratowyd yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y'u diwygiwyd) ac arferion priodol.	✓		Paratoi ei ddatganiadau ariannol yn y modd a bennwyd gan y gyfraith.	6, 12
2. Wedi cynnal system reoli fewnol ddigonol, gan gynnwys mesurau a gynlluniwyd i atal a chanfod twyll a llygredd, ac wedi adolygu ei heffeithiolrwydd.	✓		Gwneud trefniadau priodol ac wedi derbyn cyfrifoldeb am ddiogelu'r arian cyhoeddus a'r adnoddau dan ei ofal.	6, 7
3. Wedi cymryd pob cam rhesymol i sicrhau ein hunain nad oes yna unrhyw fater gwirioneddol neu bosibl sy'n mynd yn groes i unrhyw gyfreithiau, rheoliadau a chodau ymarfer a allai gael effaith ariannol sylweddol ar allu'r Cyngor i weinyddu ei fusnes neu ei drafodion ariannol.	✓		Gwneud pethau sydd ganddo'r pŵer cyfreithiol i'w gwneud yn unig ac wedi cydymffurfio â'r codau ymarfer a'r safonau wrth fynd ati i wneud y pethau hyn.	6
4. Wedi darparu cyfle priodol i etholwyr weithredu eu hawliau yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y'u diwygiwyd).	✓		Rhoi cyfle i bob person â diddordeb i archwilio a gofyn cwestiynau ynghylch cyfrifon y Cyngor.	6, 23
5. Rydym wedi gwneud asesiad o'r risgiau sy'n wynebu'r Cyngor ac wedi cymryd camau priodol i reoli'r risgiau hynny, gan gynnwys cyflwyno mesurau rheoli mewnol a/neu yswiriant mewnol lle bo angen.	✓		Ystyried y risgiau ariannol a'r risgiau eraill mae'n eu hwynebu wrth weithredu'r Cyngor ac wedi mynd i'r afael â'r rhain yn briodol.	6, 9
6. Wedi cynnal system archwilio mewnol digonol ac effeithiol ar gyfer cofnodion ariannol a systemau rheoli'r Cyngor gyda'r flwyddyn ac wedi derbyn adroddiad gan yr archwilydd mewnol.	✓		Trefnu i berson cymwys, sy'n annibynnol o'r rheoliadau a'r gweithdrefnau ariannol, i roi barn wrthrychol ar a yw'r rhain yn diwallu anghenion y Cyngor.	6, 8
7. Wedi cymryd camau gweithredu priodol ar bob mater a godwyd mewn adroddiadau blaenorol archwilydd mewnol ac allanol.	✓		Ymateb i faterion a ddaeth i'w sylw gan archwiliadau mewnol ac allanol.	6, 8, 23
8. Wedi ystyried a yw unrhyw ymgyfreitha, rhwymedigaethau neu ymrwymadau, digwyddiadau neu drafodion, sy'n digwydd naill ai yn ystod neu ar ôl diwedd y flwyddyn, yn effeithio'n ariannol ar y Cyngor a, lle bo'n briodol, ein bod wedi eu cynnwys ar y datganiadau cyfrifyddu.	✓		Datgelu popeth a ddylai ynghylch ei fusnes yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys digwyddiadau sy'n cael eu cynnal ar ôl diwedd y flwyddyn os ydynt yn berthnasol.	6
9. Cronfeydd Ymddiriedolaeth – yn ein rôl fel ymddiriedolwyr rydym wedi: <ul style="list-style-type: none"> Cyflawni ein cyfrifoldeb o ran atebolrwydd am y gronfa/cronfeydd, gan gynnwys adrodd yn ariannol ac os oes angen, cynnal ymchwiliad neu archwiliad annibynnol. 	✓		Bodloni ei holl gyfrifoldebau fel yr unig ymddiriedolwr rheoli dros ymddiriedolaeth neu ymddiriedolaethau lleol.	3, 6

* Ar ddatlen ar wahân, darparwch esboniadau i'r archwilydd allanol ar bob ateb a nodwyd fel 'naddo'; a disgrifiwch pa gamau gweithredu sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd.

Adran 4 – Adroddiad archwiliad mewnol blynyddol:

ENWR **BODORGAN**

Mae archwiliad mewnol y Cyngor, a gynhaliwyd yn annibynnol ac ar sail asesiad risg, wedi cynnwys cynnal asesiad dethol o gydymffurfiaeth â gweithdrefnau a'r mesurau rheoli perthnasol y disgwylir iddynt fod ar waith yn ystod y flwyddyn ariannol a fydd yn dod i ben 31 Mawrth 2014.

Mae'r archwiliad mewnol wedi'i gynnal yn unol ag anghenion y Cyngor a'r gwaith a drefnwyd. Ar sail y canfyddiadau yn y meysydd a archwiliwyd, ceir crynodeb o gasgliadau'r archwiliad mewnol yn y tabl hwn. Isod, nodir yr amcanion rheoli mewnol a chasgliadau'r archwiliad mewnol ar a oedd yr amcanion rheoli canlynol yn cael eu cyflawni gydol y flwyddyn ariannol, ym mhob ffordd bwysig, i safon sy'n ddigonol i ddiwallu anghenion y Cyngor.

	Wedi'u cytuno?			
	Do	Naddo*	Amh.	Heb ei gynnwys**
1. Mae llyfrau cyfrifon priodol wedi'u cadw'n briodol gydol y flwyddyn.				
2. Mae'r Cyngor wedi bodloni ei reoliadau ariannol, y taliadau wedi'u cefnogi gan anfonebau, y gwariant wedi'i gytuno a'r TAW wedi ei gyfrifo'n briodol.				
3. Asesodd y Cyngor y risgiau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygodd ddigonolrwydd y trefniadau i reoli'r rhain.				
4. Cafodd y gofynion archebu blynyddol eu sellio ar broses gyllidebu ddigonol, cafodd y cynnydd yn erbyn y gyllideb ei fonitro'n rheolaidd ac roedd yr arian wrth gefn yn briodol.				
5. Derbyniwyd yr incwm disgwylidig yn llawn, ar sail prisiau cywir, cafod ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n syth, a chyfrifwyd y TAW yn briodol.				
6. Cefnogwyd talladau arian mân yn briodol gan dderbyniadau, cymeradwywyd y gwariant a chyfrifwyd y TAW yn briodol.				
7. Talwyd cyflogau i weithwyr a lwfansau i aelodau yn unol â chymeradwyaeth y cyngor, a gweithredwyd gofynion y Cynllun Talu wrth Ennill a'r Yswiriant Gwladol yn briodol.				
8. Cafodd y cofrestrï asedau a buddsoddiadau eu cwblhau ac yn gywir a'u cynnal yn briodol.				
9. Cafodd cysoniadau cyfrifon banc cyfnodol a diwedd blwyddyn eu gwneud yn briodol.				
10. Cafodd datganiadau ariannol a baratowyd yn ystod y flwyddyn eu paratoi ar sail cyfrifo cywir (derbyniadau a thaliadau/incwm a gwariant). Roeddent yn cyd-fynd â'r llyfr arian, yn cael eu cefnogi gan lwybr archwilio digonol o gofnodion sylfaenol, a, lle bo'n briodol, cofnodwyd dyledwyr a chredydwyr yn briodol.				
11. Cronfeydd ymddiriedolaeth (gan gynnwys ymddiriedolaethau elusennol). Mae'r Cyngor wedi bodloni ei gyfrifoldebau fel ymddiriedolwr.				

Dwblhau adeg yr archwiliad

Prisau anfonebau'n Griw.

Dim tystiolaeth.

-do-

Dim tystiolaeth far. y rhwydwr.

✓

Heb ei wneud - angen sylw rwan.

Dim tystiolaeth.

Dim gwnaed adeg yr archwiliad.

Dim tystiolaeth.

✓

Roedd yna fesurau rheoli digonol ar gyfer unrhyw feysydd risg a nodwyd gan y Cyngor (rhestrwch unrhyw feysydd risg eraill isod neu ar dudalennau ar wahân os bydd angen):	Wedi'u cytuno?			
	Do	Naddo*	Amh.	Heb ei gynnwys**
13. <i>Arugau gwled mofis am y gliniadur a gyfrannodd</i>				
14. <i>y Cyngor £350 ato.</i>				

* Os atebwyd 'naddo', nodwch y goblygiadau a'r camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw wendid o ran rheoli a nodwyd (ychwanegwch dudalennau ar wahân os oes angen).

** Os atebwyd 'heb ei gynnwys' nodwch pryd y gwnaethpwyd y gwaith archwilio mewnol mwyaf diweddar yn y maes hwn a phryd y bwriedir ei wneud nesaf, neu os nad oes angen ei gynnwys, rhaid i'r archwiliad mewnol esbonio pam.

Enw'r person a wnaeth yr archwiliad mewnol: **ANGEN J. D. ROBERTS**

Llofnod y person a wnaeth yr archwiliad mewnol: *[Signature]*

Dyddiad: **25.4.15.**

Adran 3 – Ardystio a chymeradwyo

Cymeradwyaeth ac ardystiad y Cyngor yn dilyn yr archwiliad

Y Cyngor sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y'u diwygiwyd) ac am baratoi Ffurflen Flynyddol sy'n:

- crynhoi cofnodion ariannol y Cyngor ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014; ac yn
- cadarnhau ac yn darparu sicrwydd ar y materion hynny sy'n bwysig i gyfrifoldebau'r archwilydd allanol.

Ardystiad gan yr RFO Tystysgrif dan Reoliad 8 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (Rheoliad 8B (1), 8B (2) ac 8B(3)) Ardystiaf fod y datganiadau ariannol sydd wedi'u cynnwys yn y Ffurflen Flynyddol hon yn adlewyrchiad teg o sefyllfa ariannol y Cyngor, ac o'i incwm a'i wariant, neu'n cyflwyno'r derbyniadau a'r taliadau'n briodol, p'un bynnag sy'n berthnasol, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2014.	Cymeradwyaeth gan y Cyngor Cymeradwyaeth i ddatganiadau ariannol dan Reoliad 9 (3) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (fel y'u diwygiwyd) a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol Cadarnhaf fod y datganiadau ariannol hyn a'r datganiad llywodraethu blynyddol wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor o dan gyfeirnod cofnodion y cyngor: 16/03/2016
Llofnod yr RFO: R. Khan	Llofnod y Caderydd: ANDREW HUGHES
Enw: RHIAN KHANJANI	Enw: A-HUGHES
Dyddiad: 16/03/2016	Dyddiad: 16/03/2016

Tystysgrif ac adroddiad archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru

Rwyf wedi cynnal fy archwiliad ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru ac yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd ganddo. Ar sail fy adolygiad o'r Ffurflen Flynyddol a'r wybodaeth ategol, rwy'n nodi a yw unrhyw fater a ddaw i'm sylw yn peri pryder nad yw'r ddeddfwriaeth a'r gofynion rheoleiddiol perthnasol wedi eu bodloni.

Rwy'n ardystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o'r Ffurflen Flynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014 ar gyfer:

Cyngor Cymuned Bodorgan

Adroddiad yr archwilydd allanol

Ar sail fy adolygiad, rwy'n gwrthod rhoi barn ar gyfrifon 2013-14. Nid yw'r Cyngor wedi cadw cofnodion cyfrifyddu priodol fel sy'n ofynnol gan Reoliad 6 o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 ac felly ni allaf ddod i gasgliad o ran a gafodd y datganiadau cyfrifyddu eu paratoi yn unol ag arferion priodol a'r Rheoliadau.

Nid yw'r honiadau a wneir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu trefniadau llywodraethu a rheolaeth ariannol y Cyngor. Nid yw'r Cyngor yn cydymffurfio â'i gyfrifoldebau statudol o ran:

- Cymeradwyo'r cyfrifon yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (Rheoliadau 2014)
- Cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chynnal system rheoli mewnol fel sy'n ofynnol gan Reoliadau 2014
- Cynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol fel sy'n ofynnol gan Reoliadau 2014
- Paratoi cyllideb o dan Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1972
- Gweithredu system Talu wrth Ennill ar gyfer treth incwm o dan Ddeddf Treth Incwm (Ennillion a Phensiynau) 2003

Mae'r materion hyn, ynghyd â materion eraill nad ydynt yn effeithio ar fy mam yr wyf yn tynnu sylw'r corff atynt, yn ogystal â'm hargymhellion ar gyfer gwella, wedi'u cynnwys yn fy adroddiad er budd y cyhoedd dyddiedig 30 Ionawr 2019.

Ac eithrio'r materion hynny a nodir uchod a'r materion hynny a ddatgelwyd gan y Cyngor yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, nid oes unrhyw faterion eraill wedi dod i'm sylw sy'n peri pryder nad yw'r ddeddfwriaeth a'r gofynion rheoleiddiol perthnasol wedi eu bodloni.

Enw'r archwilydd allanol: Anthony J Barrett	Dyddiad: 30/7/19.
Llofnod yr archwilydd allanol: 	
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru	